

Leiðbeiningar í aðdraganda alþingiskosninga 2024

Alþingiskosningar fara fram 30. nóvember næstkomandi. Í ljósi þess hafa **Fjölmiðlanefnd**, **Fjarskiptastofa**, **CERT-IS** og **Persónuvernd**, í samstarfi við **landskjörstjórn** og **Ríkislögreglustjóra**, sett saman eftirfarandi leiðbeiningar til stjórnmalasamtaka eða einstaka framboða um rétt einstaklinga til rétttra upplýsinga, öryggis, friðhelgi, persónuverndar og markaðssetningar. Þá geta leiðbeiningarnar einnig nýst almenningi til upplýsinga um þau lög og reglur sem gilda í aðdraganda kosninga.

FJÖLMÍÐLANEFND
ICELANDIC MEDIA COMMISSION

Framlag Fjölmiðlanefndar vegna sameiginlegra leiðbeininga
í aðdraganda alþingiskosninga.

Fjölmiðlar eru sérstaklega mikilvægir í aðdraganda lýðræðislegra kosninga og gegna lykilhlutverki við að veita almenningi hlutlægar fréttir og upplýsingar vegna hinnar lýðræðislegu ákvarðanatöku.

- Fjölmiðlar skulu gæta að hlutlægni og nákvæmni í fréttum og fréttatengdu efni.
- Fjölmiðlar skulu halda í heiðri lýðræðislegar grundvallarreglur og standa vörð um tjáningarfrelsi.

Ríkari skyldur eru lagðar á Ríkisútvarpið en aðra fjölmiðla í aðdraganda kosninga.

- Ríkisútvarpið skal kynna framboð til almennra kosninga, helstu stefnumál framboða, frambjóðenda og fylkinga eftir atvikum og greina ítarlega frá niðurstöðum kosninga.
- Ríkisútvarpið skal ábyrgjast að sanngirni og hlutlægni sé gætt í frásögn, túlkun og dagskrárgerð, leitað sé upplýsinga frá báðum eða öllum aðilum og sjónarmið þeirra kynnt sem jafnast.

Auglýsingar og kostað efni skal vera merkt auglýsanda eða ábyrgðarmanni. Heimilt er að sekta frambjóðendur, ef þeir taka þátt í að fjármagna eða birta efni eða auglýsingar í tengslum við stjórnmalabaráttu, án þess að fram komi við birtingu að efni sé birt að tilstuðlan eða með þátttöku þeirra.

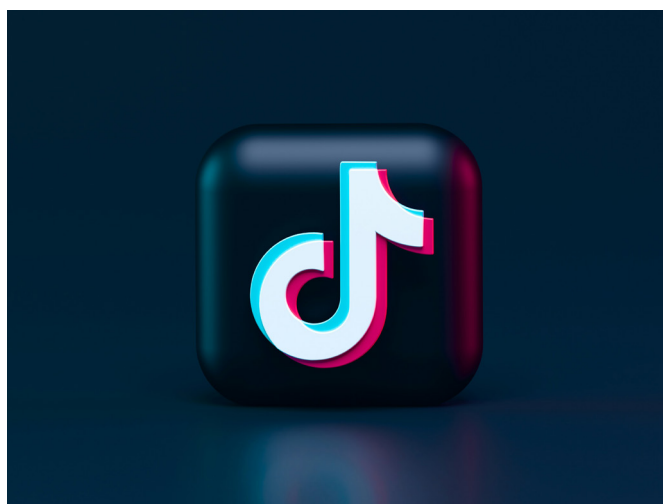
- Í auglýsingasafni Meta ([Ad library](#)) er hægt að fletta upp auglýsingum og fá upplýsingar um þær. Safnið nær til allra auglýsinga á facebook og Instagram.

Til frekari upplýsinga sjá [heimasíðu Fjölmiðlanefndar](#).

Aðgerðir TikTok í aðdraganda kosninga

- ▶ Pólítískar auglýsingar eru ekki leyfðar á TikTok.
- ▶ Efni sem unnið er með gervigreind verður merkt sem slíkt af TikTok.
- ▶ Ekki er heimilt að gera djúpfölsuð myndbönd af frambjóðendum með aðstoð gervigreindar, slíkt efni verður fjarlæggt sjálfkrafa af miðlinum.
- ▶ Hópfjáröflun (e. crowd funding) er ekki leyfð á Tik Tok.
- ▶ Aðeins er heimilt að pósta efni frá fyrstu hendi (e. organic content).
- ▶ Efni þarf að vera í samræmi við viðmiðunarreglur (e. guidelines).
- ▶ Óheimilt er að greiða áhrifavöldum fyrir að fjalla um frambjóðendur eða pólítíska flokka. Slíkt efni verður fjarlæggt og við alvarlegum brotum geta áhrifavaldar misst TikTok reikninga sína.
- ▶ Frambjóðendur sem vilja merkja reikninga sína (e. verify) geta fengið aðstoð við að komast inn á TikTok.
- ▶ Hægt er að tilkynna um meint brot á viðmiðunarreglum í gegnum appið. Ef um alvarleg brot er að ræða er hægt að tilkynna um það til Fjölmíðlanefndar.

Stjórnmalasamtökum eða einstaka framboðum ber að fara að ákvæðum laga um fjarskipti nr. 70/2022 sem setja skorður við óumbeðnum fjarskiptum í formi beinnar markaðssetningar.

Fjaraskiptastofa hefur litið svo að það geti talist til markaðssetningar að koma á framfæri og kynna hlutverk, hugmyndir og starfsemi aðila, svo sem þegar stjórnmalaflokkar eða einstaka framboð setja sig í samband við einstaklinga til að kynna sjónarmið sín eða óska eftir stuðningi. Því vekur stofnunin athygli á eftirfarandi:

- Í 94. gr. fjarskiptalaga er að finna ákvæði sem ætlað er að vernda notendur fyrir ágangi aðila sem hyggjast nýta fjarskipti sem lið í markaðssetningu.
- Það er óheimilt að senda rafræn skilaboð, svo sem tölvupósta eða sms-skeyti, í markaðslegum tilgangi nema viðtakandi hafi gefið fyrirfram samþykki sitt fyrir slíku.
 - ▶ Varðveita þarf samþykki móttakanda sem fjarskiptin byggja á.
- Bannmerking í símaskrá gildir einungis um símtöl. Skyld er að virða virða slíkar merkingar.
 - ▶ Bannmerkingar er að finna á vefsíðum ja.is og 1819.is
- Mikilvægt er að uppfæra úthringi- og útsendingarlista reglulega.
- Endanotendur eiga ætíð rétt á að fá að vita hvaðan upplýsingar um þá koma sem liggja úthringingu til grundvallar.
- Fjarskiptin eru ávallt á ábyrgð þess aðila sem ákveður að markaðssetja sig með þeim hætti.
 - ▶ Aðilar sem kaupa úthringiþjónustu bera ábyrgð á að þeir listar sem notaðir eru séu réttir.
- Fjaraskiptastofa getur mögulega lagt sektir á aðila vegna óumbeðinna fjarskipta ef brot eru mikil eða ítrekuð.

Á vef Fjaraskiptastofu má finna nánari upplýsingar um [hvaða reglur gilda um óumbeðin fjarskipti.](#)

Öryggi á samfélagsmiðlum í aðdraganda kosninga

Í aðdraganda kosninga er við hæfi að draga fram bestu venjur varðandi öryggi á samfélagsmiðlum. Ef aðgangur glatast eða annar öryggisbrestur á sér stað, geta miðlarnir verið notaðir til að dreifa rangfærslum og falsfréttum. Reynslan sýnir að töluverðan tíma getur tekið að endurheimta aðganga og þeim tíma sem er varið í að tryggja öryggi styttr ferlið.

Lykilorð

- Ekki nota sama lykilorðið á fleiri en einum stað
- Blandaðu saman hástöfum, lágstöfum, táknum og tölustöfum
- Nota löng lykilorð, 14 stafir eða lengra bætir öryggi lykilorðs verulega
- Nota lykilorðabanka (e. password manager)
- Nota lykilstöfningu í stað lykilorðs

Fjölþátta auðkenning

Til viðbótar við sterk lykilorð þá er orðin góð venja að nota fjölþátta auðkenningu (e. multifactor authentication), oft vísað til sem MFA eða 2FA. Notendur setja þá upp snjallforrit á símanum sínum sem sýnir tímabundinn kóða til viðbótar við lykilorð við innskráningu. Dæmi um slík snjallforrit eru DUO, Microsoft Authenticator, Google Authenticator og Authy. Þetta bætir öryggi við innskráningu verulega og getur komið í veg fyrir mörg innbrot.

Stillingar og yfirferð

Góður vani er að fara reglulega yfir öryggisstillingar, skoða hvort eitthvað hafi breyst og grípa strax til umbóta ef þörf er á. Misjafnt er milli þjónustuaðila hvaða stillingar eru í boði en helstu stillingar sem er vert að skoða er að virkja tilkynningar um tilraunir til innskráninga, virkja trausta tengiliði sem staðfestingaraðila og skrá sig sem þekkta aðila (e. verified account, confirmed identity).

Að lokum viljum við benda á [Hollráð](#) CERT-IS, ítarlegri upplýsingar um [lykilorð og lykilorðabanka](#), [fjölþátta auðkenningu](#) og [öryggi á samfélagsmiðlum](#).

Þegar stjórnmalasamtök nota persónuupplýsingar kjósenda í markaðssetningu, ekki síst á samfélagsmiðlum, bera þau ábyrgð á að sú vinnsla persónuupplýsinga samrýmist lögum nr. 90/2018, um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga, og reglugerð (ESB) 2016/679. Með hliðsjón af þeim kröfum sem persónuverndarlöggjöfin gerir beinir Persónuvernd eftirfarandi leiðbeiningum til samtakanna:

Vegna notkunar þeirra á persónuupplýsingum kjósenda í þágu markaðssetningar (svo sem með útsendingu auglýsinga- og tölvupósts, símhringingum og hliðstæðum aðferðum), að:

- Ganga úr skugga um og geta sýnt fram á að heimilt sé að nota persónuupplýsingar kjósenda, t.d. nöfn, símanúmer, heimilisföng og netföng, í þessum tilgangi.
- Öll skilaboð, hvort sem þau eru send með tölvupósti eða öðrum hætti, beri skýrt með sér hvaðan þau koma og gefi raunverulegan kost á einfaldri leið fyrir kjósendur til að andmæla vinnslunni.
- Andmæli kjósenda við frekari markpósti eða -símtölum verði virt, óháð því hvort viðkomandi sé skráður á bannskrá Þjóðskrár.

Vegna notkunar þeirra á samfélagsmiðlum, að þau:

- Merki auglýsingar þannig að fram komi hver kosti þær.
- Merki auglýsingar þannig að skýrt sé að þær séu vegna kosninga.
- Geri auglýsingar svo úr garði að notendur samfélagsmiðla séu leiddir með einföldum hætti inn á vefsíður stjórnmalasamtaka þar sem verði að finna aðgengilega og skýra fræðslu um hvaða persónuupplýsingar unnið er með, hvernig þær eru notaðar og í hvaða tilgangi. Einnig verði þar að finna leiðbeiningar um hvernig notendur samfélagsmiðla geta leitað til stjórnmalasamtaka um nánari skýringar og hvernig þeir geta nýtt andmælarétt sinn.
- Noti ekki aðferðirnar „Eigin markhópar“ (e. custom audiences) og „Líkindamarkhópar“ (e. lookalike audiences) á Facebook – en noti fremur almenna markhópa, svo sem á grundvelli staðsetningar, kyns og aldurs.
- Noti ekki afleiddar persónuupplýsingar, þ.e. þær sem eru ráðnar af virkni og hegðun notenda á samfélagsmiðlum, svo sem því sem notendur líka við, deila eða hafa áhuga á.
- Noti ekki persónusnið til að hvetja einstaklinga til að nýta ekki kosningarétt sinn.

Að lokum bendir Persónuvernd á [álit hennar nr. 2022010107](#) um notkun stjórnmalasamtaka á samfélagsmiðlum fyrir kosningar til Alþingis 2021, svo og [fyrra álit um sama efni nr. 2020010116](#), en þar er því lýst hvernig stjórnmalasamtök þurfa að bera sig að við notkun slíkra miðla. Þá er áminningu vegna komandi kosninga að finna í niðurlagi fyrrnefnda álitsins.